

Maatwerk in de duinen bij Bergen

BERT BUIZER & LEON TERLOUW

De afgelopen decennia is het Noord-Hollands Duinreservaat uitgebreid met enkele waardevolle duingebieden. Deze gebieden worden nu actief beheerd. In dit artikel wordt ingegaan op de belangrijke rol van informatie, communicatie en participatie bij deze uitbreiding en de beheersprojecten.

De Berger Duinen liggen in het kalkgrensgebied, dat internationaal als waardevol bekend staat. In en rond Bergen waren tot voor kort nog enkele duingebieden in particulier bezit: de Wimmenummer duinen noordelijk van Egmond aan Zee, duinen ten noorden en ten zuiden van Bergen aan Zee en het Engelse Veld. Het was de moeite waard die terreinen voor de natuur- en landschapsbescherming te verwerven.

Natuurbestemming noord- en zuidlob

Het vooroorlogse bestemmingsplan voorzag in bebouwing van de duinvalleien ten noorden en ten zuiden van Bergen aan Zee. Een herziening bood gelegenheid de bestemming te wijzigen in natuurgebied. Eenvoudig was dat niet, want er was sprake van groot economisch belang. Een werkgroep verzamelde alle beschikbare informatie over het kalkgrensgebied. Diverse 'ambtelijke notities' werden samengesteld. De bevolking werd geïnformeerd en overtuigd van de noodzaak de noord- en zuidlob toe te voegen aan het Noord-Hollands Duinreservaat. De unieke waarden van de gebieden en hun belang voor het toerisme waren belangrijke argumenten. Voor gemeente, provincie en belangengroeperingen werden excursies georganiseerd. Uiteindelijk heeft de gedegen informatie de doorslag gegeven: de bestemming werd natuur. Als 'ruil' kreeg het Engelse Veld binnen de bebouwde kom van Bergen de bestemming woningbouw.

Ontwikkeling Engelse Veld

Met de ontwikkeling van het Engelse Veld had de oorspronkelijke eigenaar geen haast en de gemeente verzuimde procedures na te leven.

Het Engelse Veld zelf ontwikkelde zich geweldig: maanvaren, rondbladig wintergroen, rozenkransje, harlekijn en knobbies gingen er groeien en de julikever en de zandhagedis kozen het als woongebied. Een projectontwikkelaar werd eigenaar en startte de procedure voor exploitatie. De stichting 'Bergen aan Zee' startte in samenwerking met de stichting Duinbehoud een andere procedure... Een onafhankelijk adviesbureau verrichtte onderzoek in opdracht van de gemeente. Het concludeerde dat bebouwing van slechts een klein deel van het Engelse Veld verantwoord was. Wél kon een noordwestelijke vallei bebouwd worden. Naast de natuurwetenschappelijke informatie werden ook argumenten als landschap, cultuurhistorie, licht, lucht en ruimte ingebracht. Bij Rijk, provincie en gemeente werd de stem van natuur en landschap naar voren gebracht. De bevolking werd actief betrokken bij de standpuntbepaling van de stichting Bergen aan Zee. Consequent inzetten van deskundigheid, energie en enthousiasme heeft tot het gewenste, breed gedragen resultaat geleid. Het grootste deel van het Engelse veld werd toegevoegd aan het Noord-Hollands Duinreservaat.

Beheer van de Berger duinen

De Berger duinen worden actief beheerd door PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN). De afgelopen jaren is een aantal maatregelen getroffen. Voorbeelden zijn verwijdering van waterwinningsinfrastructuur, herprofilering van voormalige waterwinkanalen, kappen van kleine stukken dennenbos, aflaggen en saneren van duinlandjes en regeneratie van grote delen van voormalige duinlandjesvalleien. De resultaten zijn onder andere natte en vochtige valleien, goede vogelbiotopen en dynamiek. Bij verschillende projecten zijn verschillende strategieën gevolgd op het gebied van informatie, communicatie en participatie.

Informatie

Vooraf bij projecten die verder van de bebouwde kom liggen is volstaan met het verstrekken

Aanvankelijk voldeden artikelen in de regionale pers. Bij latere projecten werden ook excursies voor betrokkenen en belangstellenden georganiseerd (foto: Leon Terlouw).

van informatie. Aanvankelijk voldeden artikelen in de regionale pers voorafgaand, tijdens uitvoering en na oplevering. Bij latere projecten werden voorafgaand en na uitvoering ook excursies voor betrokkenen (IVN, Stichting Duinbehoud) en belangstellenden georganiseerd en werden ook eenvoudige informatiepanelen geplaatst. Tegen deze projecten ontstond geen georganiseerde weerstand.

Participatie

De betrokkenheid van de nieuwe en oorspronkelijke bewoners bij het Engelse veld was groot. In de uitgangssituatie waren er verschillende keuzemogelijkheden voor het natuurbeheer. Er werd gekozen voor een intensief informatie- en participatieproject. Omwonenden werden per direct-mail uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. Dat leidde tot veel belangstelling en enthousiasme! Er werd gedegen informatie gegeven over natuur en landschap en de verschillende beheersmogelijkheden. Een werkgroep bestaande uit inwoners, vertegenwoordigers van Duinbehoud en PWN werd geformeerd.

Enkele discussiebijeenkomsten en excursies volgden en de literatuur werd intensief bestudeerd. De werkgroep stelde haar keuze voor tijdens een tweede informatieavond en de aanwezigen

konden zich erin vinden. Een evaluatie van het eerste beheersseizoen stemde tot ieders tevredenheid.

Communicatie

Het project Meeuwenlekken (2001/2002) omvatte het verwijderen van tweeëneenhalve hectare geïsoleerd gelegen Oostenrijkse dennen. Het bosje vormde een coulisse en er liep een doorgaande wandelroute doorheen. Er werd gekozen voor een getrapte vorm van voorlichting, waarbij informatie en communicatie de hoofdrol speelden. Achtereenvolgens werden IVN-leden en -natuurgidsen en kritische groepen en personen uitgenodigd. Met beide doelgroepen werd het gebied bezocht; na afloop werden deelnemers diepgaand geïnformeerd. De discussies leverden geen nieuwe gezichtspunten op. Als laatste werden geïnteresseerden via de regionale pers uitgenodigd voor een excursie. Daar werd door ruim twintig personen gehoor aan gegeven. De sfeer was goed en opbouwend. Er was begrip voor het plan. In alle gevallen was de discussie geanimeerd. Ondanks dit communicatiebeleid kwam er onverwachte kritiek van een nieuw opgerichte bewonersvereniging. Van enkele inwoners werd een ingezonden brief geplaatst. Klaarblijkelijk was de communicatie nog niet voldoende geweest. Door aanvullende informatie, onder andere in de vorm van een spreekbeurt tijdens een ledenvergadering, is het wederzijdse begrip hersteld.

We kunnen concluderen dat de betrokkenheid bij natuur- en landschap groter is naarmate een gebied dicht bij de bewoning ligt of beter toegankelijk is. We moeten ons ook realiseren dat beheerders en biologen een ander toekomstbeeld hebben dan geïnteresseerde leken. Daarbij is voorlichting alleen niet voldoende, maar zal in de toekomst meer geïnvesteerd moeten worden in participatie en communicatie in beide richtingen. Daarbij is maatwerk noodzakelijk. Momenteel (zomer/najaar 2002) wordt door PWN in overleg met de omgeving gewerkt aan de Nota Natuurbeleving, waarin het beleid op hoofdlijnen voor de komende tien jaar wordt aangegeven. Hierna wordt in Gebiedsvisies per regio, eveneens in overleg met de omgeving, het uit te voeren beheer voor de komende jaren per regio concreet uitgewerkt.

BERT BUIZER IS CONSULENT VOOR DE STICHTING DUINBEHOUD IN BERGEN AAN ZEE EN ONDERZOEKER IN HET NOORD-HOLLANDS DUINRESERVAAT
LEON TERLOUW IS STAFMEDEWERKER NATUUR EN RECREATIE BIJ NV PWN WATERLEIDINGBEDRIJF NOORD-HOLLAND

Het project Meeuwenlekken omvatte het verwijderen van tweeëneenhalve hectare Oostenrijkse dennen (Leon Terlouw).

